

Engels: Utdrag fra Forordet til annen utgave av boken Boligspørsmålet

Denne teksten er henta fra *Marx-Engels-Lenin, Anarkisme og anarko-syndikalisme* utgitt av forlaget Ny Dag i 1976. Det kan ha forekommet feil i teksten under digitaliseringsarbeidet.

Utdrag fra Forordet til annen utgave av boken Boligspørsmålet

Av Friedrich Engels.

Jeg har revidert teksten til denne nye utgaven, satt inn noen tilføyelser og noter og korrigert en liten økonomisk feil i første del, siden min motstander dr. Mülberger dessverre ikke oppdaget den. Under denne nye gjennomarbeid ingen slo det meg hvilke gigantiske framsteg den internasjonale arbeiderbevegelsen har gjort i de siste fjorten årene. Dengang var det fremdeles et faktum at «de romansk-talende arbeiderne i tjue år ikke har hatt annen åndelig føde enn Proudhons skrifter», og i et knipetak den enda mer ensidige versjonen av proudhonismen som ble forkynt av «anarkismens» far, Bakunin, som betraktet Proudhon som «vår alles lærer», *notre maitre à nous tous*. Enda proudhonistene i Frankrike var bare en liten sekt blant arbeiderne, var de ennå de eneste som hadde et bestemt formulert program, og som i Kommunen var i stand til å overta ledelsen på det økonomiske området. I Belgia hadde proudhonismen ubestridt herredømme blant de vallonske arbeiderne, og i Spania og Italia – med få spredte unntak – var alt i arbeiderbevegelsen som ikke var anarkistisk, avgjort proudhonistisk. Og i dag? I Frankrike er Proudhon helt knekket

blant arbeiderne og har igjen tilhengere bare blant radikale bursjoer og småborgere, der som proudhonister også kaller seg «sosialister», mens de sosialistiske arbeiderne fører en meget energisk kamp mot dem. I Belgia har flamlenderne kastet vallonene ut av ledelsen for bevegelsen, gjort ende på proudhonismen og hevet nivået i bevegelsen sterkt. I Spania som i Italia har den anarkistiske høyvannsbølgen fra syttiårene ebbet ut og feid med seg levningene av proudhonismen. Mens det nye partiet i Italia fremdeles er inne i en avklarings- og utformingsprosess, er det i Spania slik at den vesle kjerne som i likhet med avisen «Nueva Federacion Madrilená» fortsatte å være lojal mot Generalrådet i Internasjonalen, har utviklet seg til et sterkt parti, som – det kan en se i selve den republikanske pressen – er i ferd med å gjøre ende på de borgerlige republikanernes innflytelse på arbeiderne langt mer effektivt enn deres bråkende anarkistiske forgjengere noen gang var i stand til. Blant de latinske arbeiderne er Proudhons glemte verker erstattet med «Kapitalen», «Det kommunistiske manifest» og flere andre bøker av den marxistiske skolen, og Marx' hovedkrav – overtaking av alle produksjonsmidler på vegne av samfunnet av proletariatet som har tatt politisk eneherredømme – er nå kravet som stilles av hele den revolusjonære arbeiderklasse i de latinske landene også.

Når det nå er slik at proudhonismen er blitt endelig utryddet blant arbeiderne i de latinske landene også, når den i samsvar med sin virkelige bestemmelse bare tjener som uttrykk for franske, spanske, italienske og belgiske borgerlige radikales borgerlige og småborgerlige ønsker, hvorfor da vende tilbake til den i dag? Hvorfor ta kampen opp på ny med en død motstander ved å trykke opp disse artiklene?

Først og fremst fordi disse artiklene ikke begrenser seg til naken polemikk mot Proudhon og hans tyske talsmann. Som følge av den arbeidsdelingen Marx og jeg hadde, falt det på meg å framstille våre meninger i tidsskrifter og aviser, og derfor

særlig i kampen mot motstridende syn, for at Marx skulle få tid til å arbeide med sitt store grunnleggende verk. Dette gjorde det nødvendig for meg å framstille vårt syn for det meste i polemisk form, stilt opp imot andre syn. Slik også her. Del En og Tre inneholder ikke bare en kritikk av den proudhonistiske oppfatningen av spørsmålet, men også en framstilling av vår oppfatning.

For det annet spilte Proudhon en altfor betydningsfull rolle i den europeiske arbeiderbevegelsen til at han skulle gå over i glemselen uten mer ståhei. Selv som gjendrevet teoretisk og avvist i praksis beholder han fremdeles sin historiske interesse. Alle som noenlunde detaljert befatter seg med den moderne sosialisme, må også gjøre seg kjent med bevegelsens «tilbakelagte standpunkter». Marx' «Filosofiens elendighet» kom ut flere år før Proudhon satte fram sine praktiske forslag til samfunnsreform. Marx kunne her bare avdekke kimen til Proudhons byttebank og kritisere den. Slik sett supplerer derfor dette mitt skrift Marx' verk, om dessverre nokså ufullstendig. Marx ville kunnet fullføre dette langt bedre og mer overbevisende.

Og til slutt den borgerlige og småborgerlige sosialismen er sterkt representert i Tyskland fram til denne dag. På den ene siden av kateter-sosialister og filantroper av alle slag, der ønsket om å gjøre arbeiderne til eiere av egen bolig fremdeles spiller en stor rolle, og rettet mot dem er dette mitt skrift fremdeles på sin plass. På den andre siden fins det en viss småborgerlig sosialisme representert i selve Det sosialdemokratiske parti, tilmed i riksdagsgruppen. Dette får man til på følgende måte:

Man godtar som berettiget de grunnleggende synsmåtene i den moderne sosialismen og kravet om å omdanne alle produksjonsmidler til samfunnseiendom, men erklærer at det bare er mulig å virkeliggjøre dette i en fjern framtid, en framtid som er helt ute av syne for alle praktiske formål. Da må en i dagens situasjon ty til det rene sosiale lappverk, og

alt etter omstendighetene kan en innta positive holdninger tilmed til det mest reaksjonære strevet med «å løfte arbeiderklassen» som det heter. At det eksisterer en slik tendens, er helt uunngåelig i Tyskland, filistervesenets land framfor alle, særlig på en tid da industrien er i en voldsom utvikling og river opp denne gamle og dypt rotfestede småborgermentaliteten i masseomfang. Tendensen kan ikke gjøre bevegelsen noen skade, i betraktning av den glimrende praktiske fornuft som våre arbeidere har, og som de har lagt så strålende for dagen nettopp i løpet av de siste åtte årene i kampen mot Sosialist-loven, politiet og domstolene. Men det er nødvendig å erkjenne klart at en slik tendens eksisterer. Og hvis denne tendensen seinere tar fastere form og mer klart definerbare konturer, noe som er nødvendig og tilmed ønskelig, vil den måtte gå tilbake til sine forløpere for å formulere sitt program, og i så måte vil Proudhon neppe være til å unngå.

Skrevet 10. januar 1887

Offentliggjort i avisen

«Der Sozialdemokrat», nr. 3 og 4,

15. og 22. januar 1887 og i boken

F. Engels «Zur Wohnungsfrage»,

Nottingen Zürich 1887